Havnen

Vejlby-Strib Lokalhistoriske Forening

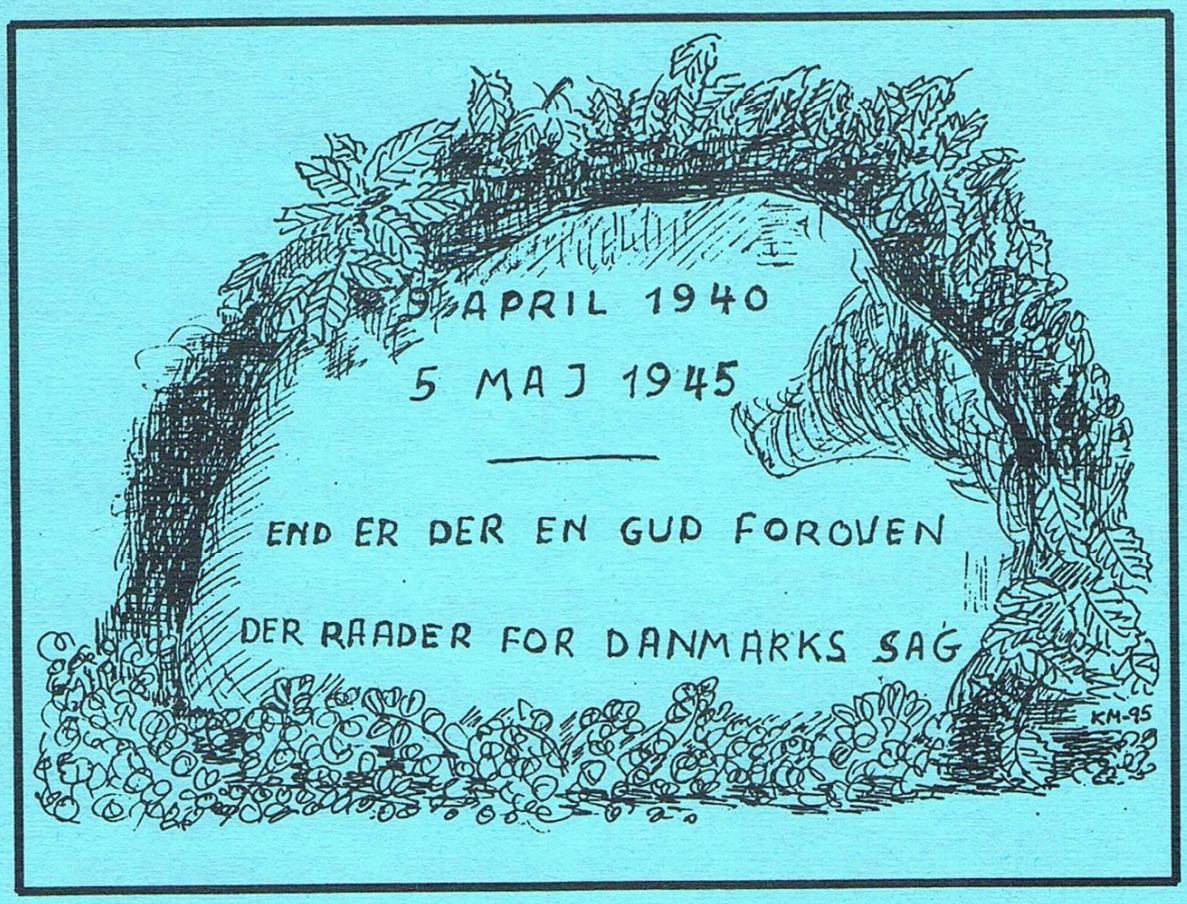

1
1995

Foreningens bestyrelse:

Formand:
Finn Lopdrup Fauk 64 40 10 63

Næstformand:
Jørgen Lundsgaard 64 40 18 80

Sekretær:
Skjold Christensen 64 48 12 41

Kasserer:
Arne Schmidt Andersen 64 40 10 53

Bestyrelsesmedlem:
Niels Erhard Sørensen 64 40 13 88

Suppleanter:
Preben Lindvig Hansen
Kaj Jeppesen

Revisorer:
Børge Jensen
Knud Warming

Revisorsuppleant:
Anna Kierkegaard-Hansen

Hvordan bliver man medlem?

Man kan ringe til et af bestyrelsesmedlemmerne, eller man kan indsende kontingentet til giro nr.9 86 21 37, Vejlby-Strib Lokalhistoriske Forening, Nørre allé 37, 5500 Middelfart.
Kontingentet er 50 kr, om året pr. husstand. Enkeltpersoner **i den gamle Vejlby-Strib kommune** betaler kun 35 kr. mens andre enkeltpersoner betaler 50 kr.

Bavnen

Vejlby-Strib Lokalhistoriske Forening
Nr.1 April 1995

Indhold:

Bomber og flystyrt..... side 2
Beretningen om en sømand fra Strib, der omkom under krigen...side 6
Tyske u-både i Lillebælt 3. og 4. maj 1945.....side 8
"Ole Amerikaner" .....side 13
Tyske flygtninge i Vejlby-Strib 1945-46 .....side 14
Evakueringsplan Vejlby-Strib....side 17
Lærer Erik Petersen fortæller...side 18

Redaktion: Kirsten Fauk

Sats: Jofi-tryk

Trykning: mv-tryk

ISSN 0906-5008

Næste nummer udkommer:
August 1995

Deadline: 15. juni 1995

Forsiden:
5.maj-stenen ved Nordenbro, Strib.
Tegning af Knud Madsen, 1995.

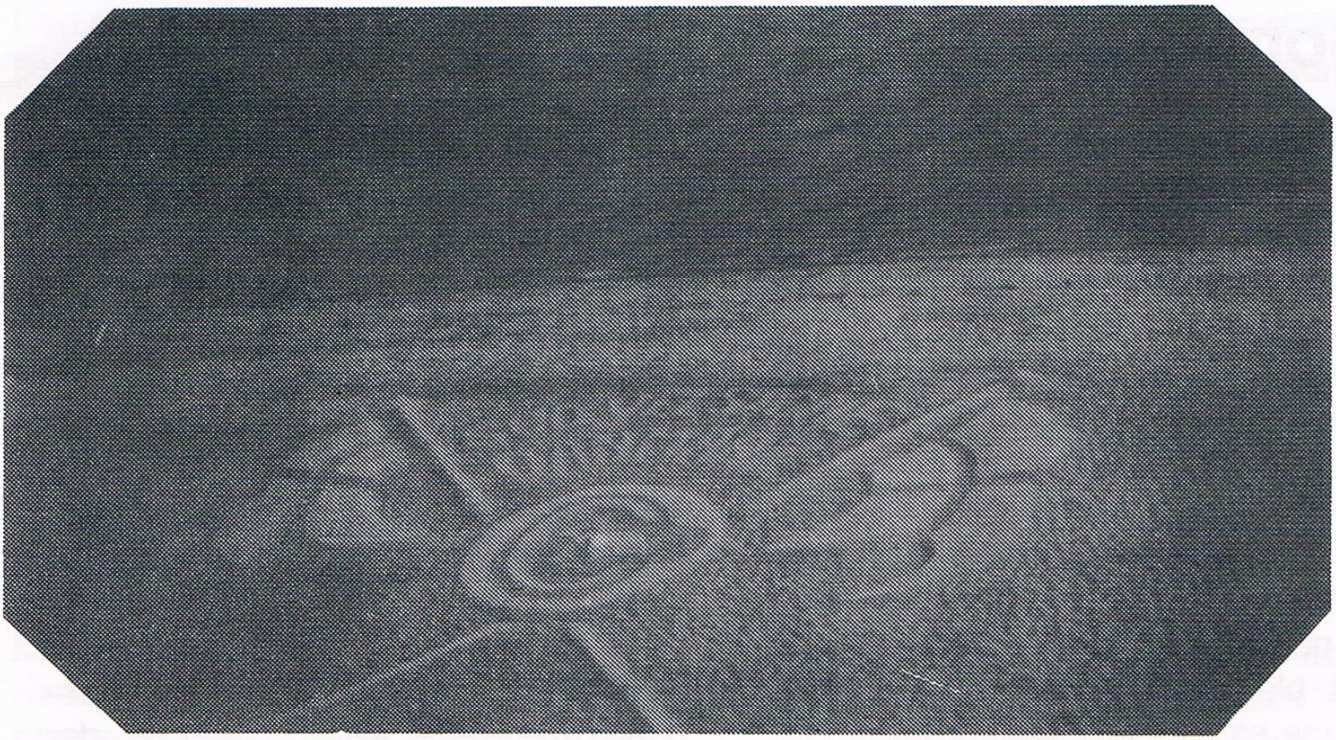

I glæde over befrielsen 5. maj 1945 lavede badegæster fra Pnuel dette "vartegn" i sandet med Christian X's monogram mellem to splitflag og ordene: Gud velsigne Danmark.

Temanummer 1940 - 1945

DETTE NUMMER AF BAVNEN ER IKKE EN HISTORISK GENNEMGANG AF, HVAD DER SKETE UNDER KRIGEN I VEJLBY -STRIB KOMMUNE, MEN EN RÆKKE ØJENVIDNEBERETNINGER OM HÆNDELSER I VORT OMRÅDE UNDER 2. VERDENSKRIG.

Bavnen har tidligere bragt artikler om emnet:

Om torpedostationen i Strib (Bavnen 1991 nr. 1)

Om Børge Nielsen, Staurby, der blev dræbt under kamp med Hipo (Bavnen 1992 nr.3)

Om Erik Petersens modstandsgruppe. (Bavnen 1993 nr. 1)

På foreningens møde den 24. april vil Alfred Hestkjær og Niels Byskov Ovesen berette om besættelsestiden og modstandskampen.

Lokalhistorisk Arkiv for Strib/Røjleskov sogne laver en udstilling om emnet på Strib bibliotek.

Bomber og flystyrt

Den 18. april 1940

Man fik hurtig krigen at mærke her i området.

Allerede den 18. april 1940 så flere øjenvidner, hvordan et tysk krigsfartøj dumpede dybhavsbomber i Lillebælt i jagten på en formodet u-båd, polsk eller engelsk? Ib Brusendorff fra Stribvejen 58 (nu Strandvejen) så bomberne nærmest som tønder rulle ud af skibet med efterfølgende stor vandsøjle, når bomben sprang. Fiskene i vandet blev bedøvet af trykket, og de kunne samles op i spandevis på stranden til gratis middag!

Samme iagttagelser gjorde Arnold og Arne Andersen på toppen af Rørkærsvej, men kan supplere med, at hvælvingen i Strib kirke slog revner ved bragene og ligeså skorstenen på "Rosenborg" nede ved havnen.

Den 4. august 1940

Natten mellem den 3. og 4. august 1940 måtte et engelsk fly lette sig for to 25 kg's sprængbomber over Røjle Enge ved Slotsbanken, hvor der dengang græssede kvier, i dag er der sportsplads.

Omkring 1000 mennesker fra omegnen valfartede til nedslagsstedet om søndagen, og drengene tjente en god dagløn ved at grave sprængstumper op og sælge dem for 5 kr. pr. stk!

Den da 17-årige Arne Schmidt Andersen, der på det tidspunkt boede Røjlemosevej 7, (nedrevet ved skoleudvidelse) fortæller om forløbet:
Mit værelse vendte mod øst, og idet den første bombe eksploderede, var det ligesom et ildskær, der udbredte sig i alle retninger, og glødende sprængstykker sprang fra flammerne. Mærkværdigt- ikke i mange retninger, men i striber med få stykker eller mange stykker i hver stribe. Den næste bombe faldt, da jeg løb ned af trappen for at få mine forældre med i kælderen. Jeg hørte, at bomben hvinede og troede, at den var faldet i gartner Hansens mark. Det lød nemlig, ligesom en sæk urtepotter blev hældt ned over hovedet på mig. Jeg troede, at taget var ramt af sprængstykkerne, men det har nok været jord, der regnede ned på taget.
Næste morgen kunne man konstatere, at bomberne var faldet i en eng tilhørende gårdejer Busse; en af de græssende kvier blev siden sindssyg af chok, og en anden var strejfet af en splint. To drenge der camperede på engen, fik to splinter gennem teltdugen. Op til 1 km. fra nedfaldsstedet var der trængt sprængstykker ind i huse på Skolegade 10, Øster Alle 62 og Søborgvej 7 m. fl. Det gik mest ud over elektricitetmasterne og telefonledninger. Lykkeligvis kom ingen mennesker noget til.

Den 10. marts 1943

Den 10. marts 1943 kl. 22.13 blev den da 19-årige Ib Brusendorff vækket i gavlværelset mod nord af ildskæret fra en brændende flyvemaskine, der kom over Staurby skov mod Jylland. Også gartner Erland Knudsen, der boede i nærheden, overværede, da flyet få sekunder efter styrtede i Lillebælt ved Lyngsodde. Den næste dag fandt Ib Brusendorff et camouflagegrønt ventilationsrør på græsplænen. Det blev senere på året muret ind i væggen til det "potteri", som faderen Olaf Brusendorff byggede i haven, da han holdt op som direktør for Middelfart Lervarefabrik i 1942.
De lokale fiskere fik mange vragrester op fra flyet, og det meste makabre er , at en af dem pralede med at bruge pilotens hjelm, som han havde fisket op - med pilotens hovedskal indeni.

Den 21. april 1943

Natten mellem den 20. (Hitlers fødselsdag) og 21. april 1943 var der stor uro med luftalarm, overflyvning, skydning med antiluftskyts, maskinkanoner og maskingeværer.En engelsk, anskudt maskine måtte udløse flere brandbomber og en 1 ton's sprængbombe ved Røjle Klint, hvilket satte tydelig spor ved Røjleskov brugs og missionshus, men værst gik det ud over gården "Søborg" på Røjleklintvej.
Jørgen Hansen fortæller, at hans forældre, Johannes og Nanna Hansen var gået ud på nordsiden af laden for at betragte skyderiet. Da kom der en bombemaskine i ca. 25 m. højde, så tæt på, at de kunne se piloterne i maskinen, der udløste ca. 400 brandbomber, hvoraf en faldt i deres have.

To fotos fra "Søborg", 1943. Bombekrateret var ca. 2 m dybt og ca. 25 m i diameter. Fra venstre ses Otto Møller, Korsvejs Alle 9 , Otto Kielerich, Røjlemosevej 12 og Ivar Drachmann Nielsen, Scharlingsvej 6.

De ser da, at maskinen udløser en stor bombe og en lysbombe, og den faldt 3-400 m. fra gården på en åben, nyslået mark.

De blev trykket i knæ, men hørte ikke eksplosionen, de var vel bedøvede. Alle tagsten blev smadret og en væg trykket bort fra eksplosionsstedet, men køerne lå fredeligt og tyggede drøv midt i murbrokker og glasskår. Familien måtte selv bekoste reparationen og fik først erstatning 3-4 år efter krigens slutning.

Det fortælles også, at pensionist Autrup, Røjlemosevej 8 døde af chok ved eksplosionen.

Maskinen fortsatte og styrtede ned i Fænøsund ved Teglgaard. Også dette flystyrt overværede Ib Brusendorff, fordi familien var på besøg hos dyrlæge Møllers på Østre Hougvej. Han fortæller: Vi stod ude i det fri og hørte maskinen og antiluftskyts, og jeg kan tydelig huske, at jeg først så en lille flamme komme ud af maskinen, forsvinde og komme igen og blive større. Vi så på det tidspunkt mod vest og kunne derefter følge den brændende maskine i luften fra vest i en bue mod syd i forhold til os, hvor den styrtede ned og forsvandt ud af vores synsfelt og eksploderede. Eksplosionen var så kraftig, at vi sank i knæ, og da vi på hjemvejen kom over hovedgaden i Middelfart, d.v.s. Østergade ved Gl. Banegårdsvej, så vi at alle butiksruderne på nordsiden af gaden var suget ud på fortovet - men ikke på sydsiden.

DE ARBEJDSLØSE SKÆRER BILLIGE TØRV

30 mand i arbejde i Stribgaarden.

I Stribgaardens eng er der i disse dage travlhed med t røveskæring, idet der er da.30 mand i arbejde, og det er meningen, at der skal skæres 200.000 tørv. Tørveskæringen er tilrettelagt på den udmærkede måde, at arbejderne selv får de tørv, de graver, idet de betaler ejeren et beskedent beløb pr. 1000 stk., og det er hovedsageligt arbejdsløse fra Middelfart by, der på denne måde skaffer sig en del brændsel til den kommende vinter i stedet for at gå ledige og tære på understøttelse og socialhjælp uden at kunne lægge noget fra til vinterfyringen.

(Middelfart Venstreblad 2. juli 1940.)

Beretningen om en sømand fra Strib,der omkom under krigen i allieret tjeneste

På en grav på Strib kirkegård ved kirkens korrunding er der anbragt en bronceplakette, som er en hædersbevisning post mortem, - altså efter døden- kan ses der på de frihedskæmperes grave, som omkom under 2. verdenskrig. Ved et samarbejde mellem regeringen og foreningen "Frihedskampens Veteraner" blev disse mindetegn opsat i 1970-i 25 året for Danmarks befrielse- og gravstederne blev fredede og vedligeholdes af kirkeministeriet.

I Tangmosen i Strib boede der i begyndelsen af dette århundrede en familie, der bestod af fyrbøder ved DSB-færgerne P. S. Theodorsen og hustru Kathrine Sophie, der var født Møller. Ægteparret fik 12 børn, og af disse var Hans den fjerde i rækken, og det er ham, hæderstegnet gælder.

Hans Theodorsen var født den 20. februar 1907, og hans søster Inger, der er den sidste, der er tilbage af flokken, fortæller, at Hans var 17 år ældre end hende, men hun husker ham tydeligt. Han var høj, havde rødt hår og en masse fregner; han var tidligt kommet ud at sejle, sejlede en del på Sydamerika, så han havde engang Santoskaffe med hjem efter en sådan rejse. Det var en begivenhed i familien, et pust fra den store verden, og så fik hans søskende ellers uhyggelige sømandshistorier, måske ikke alle lige sandfærdige, men fortalt med megen dramatik, når familien sad samlet omkring spisebordet.

Det var lange rejser, han var ude på, og særlig flink til at skrive hjem var Hans ikke, og det bedrøvede hans mor meget. Midt i 1930'erne bragte Hans en ung norsk pige fra Stavanger med hjem til forældrene i Strib, hvor hun skulle bo, medens han var ude at sejle; og det gjorde hun, indtil de blev gift. Efter giftermålet boede Hans og hans norske kone på en kvist i København.

Omkring nytår 1940 sejlede Hans Theodorsen fra København med ØK's "Amerika". Hans kone var da gravid og bad ham ellers om at blive hjemme, for "du vil fortryde det", sagde hun til ham, men Hans ville afsted for at tjene nogle penge, nu da de ventede familieforøgelse.

Den 9. april 1940, da tyskerne besatte Danmark, var "Amerika" netop ved at runde Skagen, men skibet fik ordre til at søge engelsk eller neutral havn. "Amerika" sejlede til Færøerne, her afmønstrede Hans, som havde sejlet som motormand i maskinen, men nu tog han en kort uddannelse til maskinmester. Efter denne uddannelse påmønstrede han DFDS's "Svava", der sejlede under britisk flag i den engelske handelsflåde.
Men familien har aldrig rigtig kunnet få besked på, hvordan deres søn omkom. Først fornylig har søsteren fået oplyst, at "Svava" sejlede i en konvoj ud for Themsens munding den 10. marts 1944, hvor skibet blev påsejlet af et fransk skib og gik ned med 9 besætningsmedlemmer, deriblandt altså Hans. Efter krigen kom hans urne hjem til Strib, hvor den blev nedlagt i familiegravstedet på Strib kirkegård.
I ØK's hovedkvarter i København er der lige inden for hovedindgangen en mindetavle over alle de søfolk, der forliste under krigen, og dér står der "Hans Nikolaj Theodorsen third engineer", altså 3. die maskinmester.
Hans Theodorsens enke blev tilkendt krigsenkepension fra den engelske stat og har såvidt vides aldrig giftet sig igen. Barnet - en pige - som blev født i København under en luftalarm, og som Hans aldrig fik at se, skete det forfærdelige og dybt tragiske med, at hun under et besøg hos farmoderen, der nu boede i Fredericia, blev meget syg. En for sent erkendt blindtarmsbetændelse blev årsag til, at hun døde som 7-årig, så hun hviler også i familiegravstedet på Strib kirkegård.

Arne Schmidt Andersen.

Tyske ubåde i Lillebælt den 3. og 4. maj 1945

To øjenvidneberetninger fra den 4. maj - fra en skoledreng og fra en fisker:

Ved 2. verdenskrigs slutning i 1945 var jeg knap 10 år gammel. Den 4. maj overværede jeg et flyangreb på en tysk u-båd, der var på vej gennem Lillebælt. Mit fødehjem "Nyskov" ligger tæt ved Lillebælt med udsigt bl.a. mod Trelde Næs. Den 4. maj kom jeg som sædvanlig fra skole midt om eftermiddagen, og jeg lagde da mærke til nogle få mindre flyvemaskiner, der kredsede højt oppe.
Jeg tænkte ikke over dette, men pludselig var der en hel masse- i en 10-årig drengs øjne kæmpestore maskiner - der kredsede i lav højde. Jeg blev stående uden for huset, da jeg havde fået øje på en u-båd, der var på vej ud gennem bæltet. I det samme kom der fem flyvemaskiner i formation fra landsiden med kurs mod vandet og u-båden. Maskinerne fløj så lavt, at jeg kunne se besætningernes hoveder. Da flyene nåede u-båden, angreb de den med skyts af forskellig slags, så båden blev helt væk i skumsprøjt. Derefter rakte mit mod/nysgerrighed ikke længere, og jeg løb ned i haven hvor vi havde en frugtkælder af beton. Her samledes hele familien efterhånden sammen med naboerne for at være i nogenlunde sikkerhed.
Det hele varede kun kort, og pludselig var alle maskinerne borte. Min far og jeg var de første, der kom op fra haven, og vi så straks, at der var en stor olieplet på vandet, hvor jeg sidst havde set u-båden. Der lå også et mindre tysk flådefartøj, der formentlig forsøgte at redde overlevende.
Da vi i den engelske presse få dage forinden havde hørt, at engelske tropper befandt sig i Nordtyskland på vej mod den danske grænse, troede de voksne, at krigen nu var kommet til landet, og at de allierede kæmpede sig op gennem Jylland. Stor var derfor glæden, da vi om aftenen hørte det kendte budskab fra BBC i London.

Jørgen Lundsgaard, Vejlby.

- Vi havde sat krogene og kiggede op, da vi så tre tyske undervandsbåde gå op i bæltet fra syd. De var alle tre opdykkede og en del af mandskabet stod på dækket. I lav højde kom pludselig en formation på ni engelske jagerfly. De dukkede op fra skoven ved Røjle Klint. De fløj meget lavt og åbnede ild, da de kom ind på siden af u-bådene. Vi lå i vores lille fiskerbåd faktisk på linie med u-båden og kom derved ind i skudlinien. Vandet omkring os var et inferno af støj og projektiler fra de angribende jagerfly. Jeg husker tydeligt, hvordan projektilerne slog ned i vandet tæt ved båden, hvorefter næste byge ramte den midterste u-båd, hvor mandskabet på dækket blev slået i vandet.

Der lød råb om hjælp. For os gjaldt det om at komme i sikkerhed. Vi lagde os ned i bunden af båden, kun med hovedet over rælingen, så vi kunne se, hvad der skete. Det var grufulde minutter, der udspillede sig.
Den første u-båd nåede at dykke, hvorimod de to andre u-både blev ramt og gik ned. Det, der står klarest i erindringen var, at tårnet på den ene u-båd ligesom blev skudt igennem og knækkede som en tændstik, hvorefter det hældede over til siden. Vi var selvsagt hundeangste efter at være kommet i centrum for et angreb og koncentrerede os om at komme væk. Jeg kappede linerne med en kniv, og vi satte kursen mod land.

Henning Jørgensen. Strib
(Fra: Peter Schmidt "Jagten på de grå ulve")

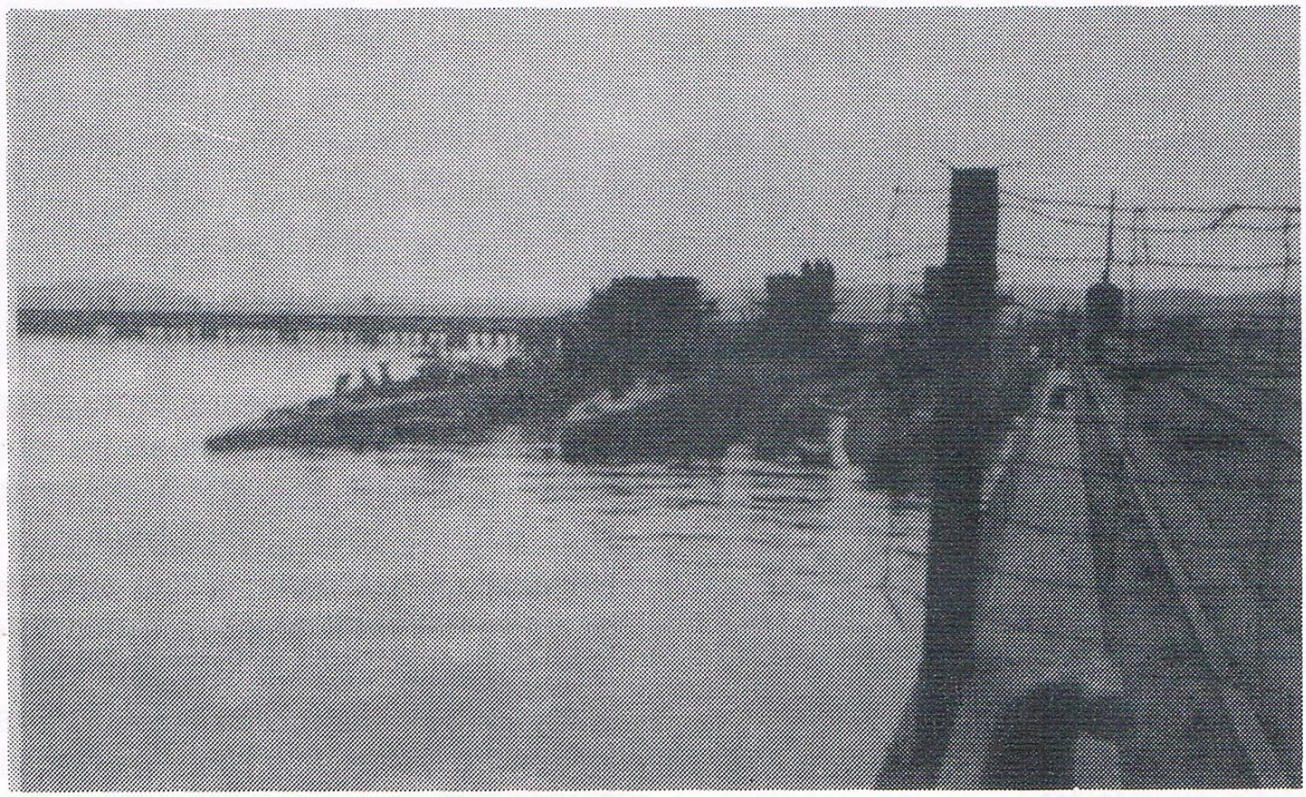

Tre tyske u-både ved Fredericia Vesthavn, i baggrunden ses BP's oliebro, d. 5. maj 1945.

Bøger om u-både

Peter Schmidt er tidligere journalist ved Elbobladet, og han har i mere end tyve år været aldeles bidt af historierne om de forliste u-både i de danske farvande. Hans to bøger, "Jagten på de grå ulve" og "Sidste melding: sænket" er udgivet på eget forlag, Mariteam, Munkebo 1991. Bøgerne er en blanding af facts, erindringer, myter og skrøner om disse u-både og deres menneskers skæbne. Her drejer det sig om de u-både der 3. og 4. maj 1945 blev sænket i Lillebælt af engelske flyvemaskiner fra Royal Air Force.

Angreb på u-bådene

Hamborg blev erklæret for "åben by" - at regne fra 3. maj kl. 13, når de allierede tropper ville rykke ind i byen. Tyskerne var nok klar over, at kapitulationen var nært forestående, så alle skibe stod ud fra havnene i Kiel og Hamborg. De samlede sig ved kysterne omkring Als, hvor der var muligheder for at gemme sig, men de blev snart overrasket af et engelsk flyangreb, hvor det dog lykkedes adskillige af u-bådene at gøre sig usynlige. Disse u-både blev senere set ved Brandsø, ved Fænø, ved Kolding fjord og ved Lillebæltsbroen.
De mange indberetninger om de engelske angreb på u-bådene i Lillebælt nævner skiftevis datoerne 3. og 4. maj, så konklusionen synes at være denne: det første angreb fandt sted 3. maj kl. 12, hvor tredive engelske fly deltog og to u-både blev sænket; det andet angreb var 4. maj, hvori deltog ni engelske fly og tre u-både blev sænket, alle i området Fredericia Østerstrand, Trelde Næs og Staurshoved.

Overlevende?

Ja, mange af de forulykkede blev reddet op af de tyske hurtigbåde,der lå i Fredericia havn, og senere blev de kørt til Sct. Josephs Hospital og til det tyske infirmeri på Døveinstituttet. Nogle af de døde drev i land eller blev bragt i land af tyskerne, og de ligger begravet på et særligt afsnit af Christians kirkegård sammen med andre tyske soldater og flygtninge. På kirkegården ligger kommandant Hans-Dietrich Kaiser, som 23 1/2 år gammel omkom sammen med elleve andre fra besætningen på fjorten mand. To overlevede, den ene uskadt, den anden stærkt forbrændt, og sidstnævnte har senere besøgt kirkegården, genkendelig på sit vansirede ansigt. Det har skabt nogen forvirring om antallet af forliste u-både, at de tyske arkiver nævner to sænkede u-både ved Staber Huk! Flere år efter går det op for Peter Schmidt, at det er en fortyskning af ordet Staurshoved!

Efterspil

Der kom et efterspil i 1952 for de sænkede u-både i Lillebælt. Straks efter krigens slutning begyndte man at fiske skibsvragene op for vindings skyld, da der var meget af værdi at finde, foruden selve metallet, der jo var en mangelvare. Skrothandler Vilhelm Jensen fra Korsør havde nærmest eneret på sprængning af u-både - med myndighedernes tilladelse- og han tjente meget store penge på metallet. Efter et tip fra en fisker i Strib nåede Vilhelm Jensen med sit ombyggede stenfiskerfartøj "Kirsten Jensen" til Lillebælt i 1952, men af visse årsager fik de kun sprængt en af ubådene. Vilhelm Jensens chefdykker, Harry Olsen har senere fortalt, at der var ekstremt dårlige arbejdsforhold her i Lillebælt med den skiftende og stærke strøm.
Efterhånden lykkedes det at sprænge ubåden stykke for stykke, og de opfiskede metaldele blev sejlet til Fredericia, sorteret og derefter sendt til omsmeltning. Harry Olsen fortæller videre, at man kun gik efter metallet og ikke søgte

Englænderne var meget interesserede i Torpedostationen på Strib nordstrand. Her ses en bunker for torpedoer, men disse "garager" sprængtes hurtigt efter Befrielsen i stumper og stykker, hvoraf noget endnu i dag kan ses sammen med rester af betonbaner, o.1944.
(Udlånt af Lokalhistorisk Arkiv for Strib/Røjleskov sogne.)

ting fra det indre rum. Eventuelle skeletdele blev samlet sammen og lagt under en jernplade. Men pludselig en dag væltede det ud med konservesdåser i store mængder, uskadte efter syv år på havets bund! En dag kom der kvindetøj til syne og andre personlige effekter, så man måtte kontakte myndighederne, og alt (?) blev sendt til Bælternes Marinekommando i Aarhus.

Forsidehistorie

Pressen kastede sig over sagen, og Ekstra Bladet lavede en forsidehistorie, som satte gang i de verserende rygter om, at nazikoryfæerne flygtede med u-bådene. En journalist opsporede en tysk soldat, som sagde, at han så civilpersoner gå ombord på u-båden i Kiel havn. Selv valgte han at desertere fra u-båden den 3. maj ved at blande sig med de store flokke af tyske flygtninge, der kom fra øst på flugt for russerne. De mennesker, der så u-bådene sejle opdykkede under Lillebæltsbroen, fortæller også at der var civilpersoner blandt besætningen på broen. En ekstra "krølle" på historien kommer, da en mand fortæller Peter Schmidt, at hans fætter, der var fisker

ved Baaring Vig, en aften blev prajet af en u-båd, der sammen med to andre u-både lå i nærheden af Bogense. Han blev bedt om at sejle to mænd, to kvinder og en halvvoksen dreng i land ved Langø, og det gjorde han. Betalingen faldt i engelske pund.Fra tysk side benægter man, at der kan have været stornazister om bord i u-bådene, "de var alt for skræmte til at turde flygte i en undervandsbåd", udtaler man. Ret beset kan det have været en officer, der har villet redde sin familie.

Slutning

Efterhånden blev der så megen uro med journalister og fotografer omkring sprængningen af u-båden i Lillebælt, og desuden klagede beboerne i Fredericia over de store støjgener ved sprængningerne, så skrothandler Vilhelm Jensen opgav at sprænge de to andre u-både i området.

Siden da har der været mange forsøg at hæve u-både i de dansk farvande, hvor det har heddet sig, at der var en guldskat, ædelstene og andre rigdomme gemt, men de fleste har kun sat masser af penge til på den slags eventyr.

Mystikken og historierne om u-bådene eksisterer altså stadigvæk, men vi kan vist sige: "men skønt en del deraf var sandt, var der dog megen løgn iblandt".

K.F.

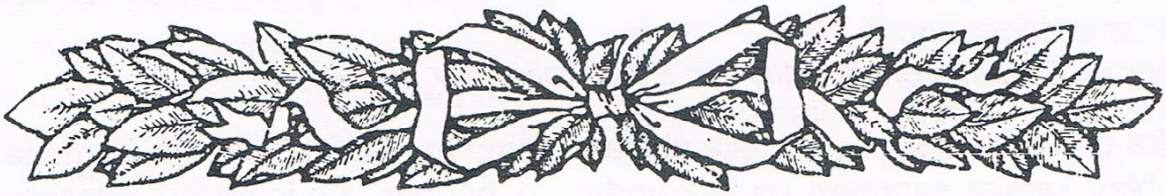

FREDSGUDSTJENESTEN I STRIB KIRKE

Holdtes søndag eftermiddag, og der var stuvende fuldt. Et mægtigt Dannebrogsflag var ophængt over koret, og der var smykket med blomster. Pastor Kinch holdt en gribende tale, ikke mindst påvirket af, at præsten selv har haft to brødre arresteret af tyskerne og den ene bukkede under. Sluttelig oplæste han biskoppens hyrdebrev, og man sang; Nu takker alle Gud.

Medens kirkens klokker ringede, sang herrekoret "Capello " I Danmark er jeg født og Kongernes Konge, og man sluttede med salmen Mægtigste Kriste.

(Middelfart Venstreblad 6. maj 1945.)

"Ole Amerikaner"

Et lille eksempel på krigens besværligheder - husarrest.

På Gl. Strandvej nr. 55 boede Niels Ole Kristian Theodor Jensen med sin kone Nanna Jensen. Han var født den 3. februar 1894 et sted mellem Nr. Aaby og Føns, men familien flyttede på et senere tidspunkt til Middelfart.
Ole Jensen var den ældste af en søskendeflok på fem, og han emigrerede til Amerika i 1912, hvor han fik arbejde som mejerist. Da 1. verdenskrig brød ud i 1914, meldte han sig som frivillig soldat og kom til vestfronten i Frankrig. Her blev han såret af en granat i ryggen og værst i låret; han opholdt sig næsten tre år på lazaret, men måtte resten af livet bruge to stokke.
Efter at være vendt hjem til Danmark engang i 1920'erne byggede han i 1927 sin villa "Oakland" på Gl. Strandvej, og moderen, der var blevet enke, førte hus for ham indtil sin død. Derefter havde han flere husholdersker, indtil han i 1941 i Vejlby kirke blev gift med en af dem, Nanna Marsbjerg Poulsen, født den 9. april 1902 på Lemvigegnen.

Her på Gl. Strandvej fik Ole Jensen tilnavnet "Ole Amerikaner". Da han havde beholdt sit amerikanske statsborgerskab og af den grund fik sin krigsindvalidepension fra Amerika og tilmed talte engelsk/amerikansk, så blev tyskerne under besættelsen bange for, at han måske hjalp spioner ind i landet. Derfor blev han interneret og sendt til Vestre Fængsel i København, hvor han var et par måneder. Efter at være løsladt og hjemsendt måtte han resten af krigen finde sig i at være i husarrest, d.s.v. at han ikke måtte komme uden for haven.
Ole Amerikaner var en ivrig sportsmand, der vandt adskillige præmier; han havde også en rød criscraft, der lå ved bådhuset, som endnu står der. Han døde den 16. april 1955, og enken der døde i 1985, har sørget for, at hans medaljer, pokaler, fotos m. v. opbevares på Middelfart Museum.

Jørgen Grønlykke Jensen, Strib.

Tyske flygtninge i Vejlby -Strib 1945 - 46

Da 2. verdenskrig var nær sin afslutning, blev Danmark i begyndelsen af 1945 oversvømmet af tyske flygtninge, som kom hovedsagelig fra Østpreussen (senere DDR), hvorfra ca. 2 millioner mennesker flygtede for de fremstormende russiske tropper, der jo var deres fjender.
De fleste flygtninge kom med skib over Østersøen til København. Mange omkom undervejs - de engelske fly bombarderede dem - bl.a. forliste skibet "Goya" med ca. 5900 mennesker ombord! Mange døde også efter ankomsten eller under opholdet, når der opstod epidemier. Flygtningene blev fordelt over hele landet; her på Fyn er nok Allesølejren ved Beldringe den mest kendte med ca. 1500 flygtninge. Vi slap heller ikke i vort område, idet vi efter oplysninger fra 1950 havde 540 flygtninge i Middelfart, men dobbelt så mange, ca. 1100 her i Vejlby - Strib. Men de havde det i hvert fald bedre her end de 36000 flygtninge bag pigtråd i Oksbøllejren i Vestjylland!

Tyske soldater foran "Lille Sofienhøj" ved Husholdningsskolen. Bemærk det tyske flag, o. 1942.

Tyskerne havde i 1942 beslaglagt Husholdningsskolen (Badehotellet), Koncertsalen og Cottagen i Strib, så de havde godt overblik i 1945 over tomme sommerboliger på Nørre Alle og andre steder. Sognefoged Arnold Andersen blev beordret til " at låse op" for Fries's villa (41 flygtninge), grosserer Rasmussens villa (29 personer), Niels Madsens hus (59 personer), Pnuel (71 flygtninge), Koncertsalen og Cottagen (ialt 137 personer) og den tomme Gl. Banegård husede 178 flygtninge, og det var vist alt, hvad den blev brugt til mellem årene 1935 og 1956.

Formentlig var der også flygtninge i missionshus og skole, men aller værst gik det ud over Andelsskolen!

Andelsskolen var dengang ret ny, bygget i 1932, men den havde allerede i 1943 prøvet at være beslaglagt af tyskerne. Da gjaldt det internering af knap 200 danske officerer fra 4. september - 22. oktober 1943. Dermed var det ikke slut, for straks dagen efter blev skolen kaserne for tyske rekrutter indtil årsskiftet 1943/44. Den 27. marts 1945 faldt hammeren igen! Vi lader Marie Nørgaard, sekretær på skolen fortælle:

Tirsdag den 27. marts - en dag senere end meddelt - ankom de første flygtninge hertil, ca. 100 ialt. De var alle efter påklædningen og bagagen at dømme velstående folk, og de så ikke ud til på nogen måde at være beklemt af situationen. På det tidspunkt troede de jo også fuldt og fast på, at Tyskland nok skulle vinde krigen. - Ca. 3 uger senere ankom 2-300 flygtninge mere. Denne gang var det ikke fine pelsklædte damer, nej , det var fattigklædte mennesker i alle aldre, som kom direkte fra Østpreussen eller Danzigområdet. Det var rent menneskeligt et såre trist syn at se den ene lastbil efter den anden svinge op for skolen og på terrassen aflæsse en flok flygtninge med alt deres habengut, der tilsynelade lignede alskens ragelse. Ved at se på sligt kunne man kun bede til, at vi i Danmark måtte blive forskånet for at blive jaget fra hus og hjem.

Senere kom der flere flygtninge til, så tallet kom op på ca. 500 ialt.

Efter Danmarks lykkelige befrielse i maj tænkte vi på, at det skulle blive dejligt snart igen at komme i gang med det afbrudte skolearbejde. Det faldt os ikke ind, hvor svært det skulle blive at komme af med alle disse flygtninge, der på trods af alle mellemfolkelige aftaler var kommet væltende ind over Danmark.

Det er ikke opmuntrende at se vor skole befolket med tyske flygtninge. Inden for de røde mure rører der sig et liv, der er vidt forskelligt fra det, der er skolens normale. Gymnastik - foredragssal, laboratoriet, operatørrummet og alle klasse- værelser er indrettet til soverum. I butikken er skomager- og snedkerværksted. Elev-dagligstuen anvendes til skolelokale, og biblioteket er blevet delt i to rum, et kontor for tyskerne og et vagtlokale for C.B.vagten. Forstande Godsker dansk lejrleder for Andelsskolens flygtningelejr, der vistnok i alle måder kan betegnes som en "mønsterlejer". Lærer Thøgersen

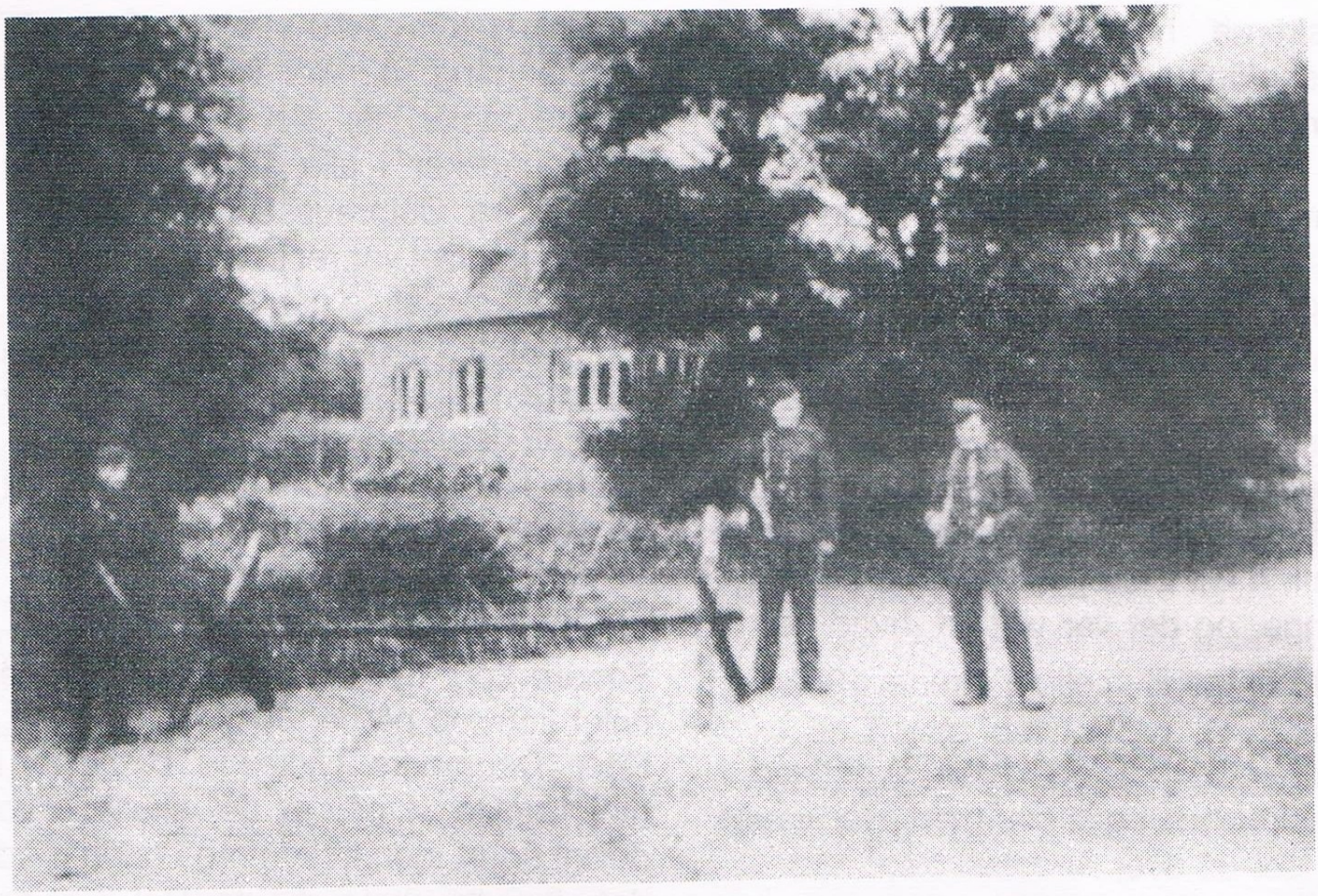

Andelsskolen som flygtningelejr 1945 - 46.

fungerer som dansk lejrleder for flygtningene i Strib.

Det være ikke sagt, at flygtningene just er tilfredse med forholdene. Nej, det er langtfra gået op for dem endnu, at Tyskland er slået,og at de befinder sig som ubudne gæster i et fremmed land, der givetvis ikke kan have noget som helst tilovers for Tyskland eller tyskerne, men som alligevel bestræbersig for at skaffe tålelige kår for de tyske flygtninge.

I mere end ti lange måneder, fra 27. marts 1945 til 4. februar 1946, var Andelsskolen benyttet til flygtningelejr; men endelig slog befrielsens time, og i løbet af ca 3 uger lykkedes det at få alt flygtningesnavset ud og få skolen decienficeret og istandsat fra kælder til kvist. Værst var det næsten gået ud over installationen, idet flygtningenes manglende sans for frisk luft havde givet fugt, som foruden at angribe loft og vægge virkede ødelæggende på installationen. Hele istand- sættelsen kostede ca. 35.000 kr. Skolens genåbning den 1. marts blev en festdag.

Kilder: Flygtninge i Danmark 1945-50, udg. af Flygtningeadministrationen 1950.

Medlemsblade 1945 og 1946 for Andelsskolens Elevforening.

EVAKUERINGSUDVALGET
for
Vejlby-Strib Kommune

Røjle, August 1944

Almindelige Instruktioner

angaaende

Evakuering

af

VEJLBY-STRIB KOMMUNE

Saafremt Krigens Virkninger skulde naa til Vejlby-Strib vil man muligvis til den Tid blive beordret til at evakuere Omraadet. Nedenstaaende Instruktioner skal være Vejledning for alle Spørgsmaal angaaende Evakuering, og man henstiller, at Borgerne nøje sætter sig ind i disse, samt opbevarer Instruktionerne sammen med Evakueringskortene.

Ved Evakuering forstaas Fjernelse af Beboere efter Ordre til de stedlige Myndigheder paa Grund af Krigsforholdene.

En Katastrofe behøver ikke at være indtraadt, men Ordren kan skyldes et Skøn over den fremtidige Faregrad.

Fjernevakuering vil sige Evakuering af et Omraade eller en Del deraf til Steder, der er saaledes beliggende, at de evakuerede ikke vil være i Stand til fortsat at passe deres normale Arbejde.

Allerede inden Evakuering beordres, skal De være klar over, hvorledes De skal forholde Dem.

I Luftbeskyttelsesomraadet opretholdes de offentlige Institutioner, som Domstol, Politi, Brand-, Belysnings- og Vandvæsen, Jernbanevæsen, Post-, Telegraf- og Telefonvæsen samt det civile Luftværn. Desuden Socialkontor og Folkeregister m. fl.

Personel ved disse Institutioner evakueres ikke.

Da Fabriksluftværn, Husvagter m. v. er udtaget blandt civile Borgere, skal disse Personer evakueres sammen med den øvrige Befolkning.

Ved større Virksomheder kan efterlades fornødent (frivilligt) Personale til Opsyn efter Godkendelse af Luftværnschefen.

Fornødent Antal civile Handlende m. fl. skal efter nærmere Bestemmelse forblive i Omraadet.

Bespisning af Personer, der skal forblive i Omraadet, kan evt. ske ved offentlig Foranstaltning.

Til Brug under Evakuering udleveres Evakueringskort til enhver Person over 10 Aar.

Personer, der skal forblive i Omraadet, faar røde Kort, og Personer, der skal evakueres, faar gule Kort.

Kortene skal straks efter Modtagelsen udfyldes med Stilling, Navn, Adresse, Fødselsdag og -aar og Antal Børn under 10 Aar paa de 3 Steder, hvor Stilling, Navn og Adresse o. s. v. er anført. Børn under 10 Aar opføres enten paa Faderens eller Moderens Kort, evt. paa ældre Søskendes Kort.

Kortene skal opbevares paa forsvarlig Maade, f. Eks. sammen med Deres Rationeringskort.

Saafremt frivillig Evakuering finder Sted, inden almindelig Evakuering beordres, skal det gule Evakueringskort ogsaa benyttes, saaledes at Bortrejse personligt anmeldes paa Folkeregistret, der vil paategne Kortet.

Finder Fraflytning Sted, skal Kortet afleveres samtidig med, at De melder Flytning paa Folkeregistret.

Inden Evakuering beordres, maa De og Deres Familie have gjort Forberedelse til at evakuere.

Det er nødvendigt, at alle Børn bærer Identitetsmærker med Oplysning om Navn og Hjemsted.

Enhver Borger opfordres til paa Tro og Love at udfærdige en Inventarfortegnelse i 2 Eksemplarer over sine Ejendele. Fortegnelsen skal være forsynet med Underskrift af 2 Vitterlighedsvidner (Navn og Adresse).

Hav fornuftig Paaklædning parat og medtag ikke mere, end De kan bære eller have paa Trækvogn, Cykle, Barnevogn ell. lign. Medtag bl. a.:

En Tørkostportion for 3 Døgn pr. Person, Spisegrejer, Tæpper, Toiletsager, Penge, Værdigenstande, Rationeringskort, Evakueringskort o. lign.

Dyr, der findes i Hjemmet, kan medtages, hvis det er muligt, men maa ellers aflives

For Husdyr gælder:

1) Heste medbringes (saafremt de ikke er rekvireret til Transport)
2) Hunde, Katte og lign. kan medbringes
3) Normalt maa Kreaturer, Svin o. lign. blive tilbage. Til Pasning af disse efterlades det mindst mulige Personale (flere Husmandssteder og mindre Gaarde kan passes af en enkelt Person f. Eks.)

Naar Evakuering bliver beordret af Indenrigsministeriet (Luftværnsmyndighederne), vil Ordren blive bekendtgjort for Befolkningen ved Opslag (rød Plakat) og pr. Ordonnans.

Forinden De begiver Dem paa March, skal De passere et Opsamlingssted, hvor Registrering finder Sted. Følgende Lokaliteter i Vejlby-Strib Kommune vil blive brugt som Opsamlingssteder (til Registrering):

1. **STRIB SKOLE**
2. **RØJLE FORSAMLINGSHUS**
3. **AULBY VESTERDAL**

Nærmere Oplysninger angaaende hvilke Opsamlingssteder, der skal benyttes, vil blive givet pr. Ordonnans.

Der er truffet særlig Foranstaltning til Befordring og Afhentning af de syge og ældre og svagelige Personer samt Mødre med Smaabørn, der har indsendt Ansøgning herom.

Naar De efterlader Deres Ejendom (Lejlighed) ubeboet, lukkes Gas- og Vandhaner (Hovedhanen), og Hovedafbryderen for Elektricitet afbrydes. Alle Døre aflaases.

Paa Opsamlingsstederne findes Sanitetskolonner.

Hold Deres Familie samlet, da den skal indkvarteres sammen.

Gaa roligt uden at jage og ret Dem efter den Besked, der bliver givet undervejs.

Dersom Ordren til Evakuering skulde blive givet med kort Varsel i Tilfælde af pludselige Katastrofer eller som Folge af pludseligt udgivne militære Ordrer, vil den Tid, der er til Raadighed for Evakueringens Udførelse, i Almindelighed kun blive faa Timer. En Evakuering med kort Varsel faar Improvisationens Præg.

Sørg for altid at være parat med Hensyn til, hvad De vil medbringe.

Da det kan være af stor Vigtighed, at alle bliver registreret inden de forlader Omraadet, skal De i givet Fald selv udfylde Datoen paa Evakueringskortet og de 2 Evakueringssedler samt understrege Transportmaaden. Sedlen til højre mærket Folkeregistret afrives og afleveres ved Opsamlingsstedet.

Det er ikke tilladt at vende tilbage til Luftbeskyttelsesomraadet, uden at nærmere Meddelelse herom er udgivet.

Evakueringsudvalget.

Lærer Erik Petersen fortæller

Der er tidligere i "Bavnen" fortalt om Erik Petersens modstansdgruppe i Staurby.
Her er sidste afsnit fra hans optegnelser, der blev nedfældet umiddelbart efter krigens slutning.

4. maj 1945

Den 4. maj oprandt. Om aftenen, da budskabet om tyskernes kapitulation nåede os, var vi klar over, at nu ville det ikke vare mange timer, inden vi skulle træde i aktion, og hvordan ville det gå; ville vi blive dræbt eller være blandt de heldige og slippe med livet?. Der blev ikke sovet meget den nat. Kl. 4 skulle vi mødes ved Telefoncentralen, fuldt bevæbnede. Hvor var det en underlig følelse at kunne køre åbenlyst med vore våben igennem gaden.

Kabelfabrikken

Vi blev stationeret på Kabelfabrikken og fik vor forplejning på "Vestfyns Forsamlingshus" og "Højskolehjemmet". Om eftermiddagen den 5. maj skete der en begivenhed, der ødelagde vor feststemning. Vor gode ven, Børge Nielsen fra gruppen faldt under en skudveksling med Hipo'er inde i Odense. (Læs "Bavnen" 1992:3. red.) Til Kabelfabrikken kom den ene lastbil efter den anden kørende med de internerede, men man kunne tit spørge: hvorfor tog de ikke konen i stedet, og han der har da aldrig vist tyskervenlighed! Derimod ventede vi forgæves på byens største værnemagere, hvoraf nogle pludselig havde fået frihedskæmperarmbind på. Var armbindet ikke vort hædersmærke for den kamp, vi hele vinteren havde lidt under? Alt synes at slå klik for en. Der var en rædsom uorden, ingen vidste besked om vagter, så man kunne gå og kom-

To frihedskæmpere uden for NKT's port, Gl. Banegårdsvej med Taarnborg og bageriudsalg i baggrunden, o. 5. maj 1945. Til venstre ses lærer Erik Petersen, Staurby skole og skovfoged Kristian Thorup, Staurbyskov.

me, som det passede en. Kosten på "Vestfyn" var forfærdelig, sovsen om middagen lignede og smagte som opvaskevand, derimod var maden på "Højskolehjemmet" upåklagelig. Vort arbejde kunne bestå i at hente tyskerammunition fra depoter på molen, Grimmerhus og Kongebrogaarden.

Sixtuslejren

I løbet af otte dage blev alle vi frihedskæmpere flyttet fra Kabelfabrikken til Sixtuslejren ved Teglgaard; der var blevet spulet ud efter tyskerne af de tyske flygtninge og malet, og det så ret pænt ud da vi rykkede ind. Nu havde vi skiftevis 1 døgns vagt, frivagt og udrykning. Skiftevis brovagt og lejrvagt. Udrykningstjenesten var det morsomste. Jeg havde en interessant oplevelse i slutningen af maj, hvor vi var ved at hente det tyske materiel fra pladsen ved Røjle Klint. (Styringsstedet for Torpedostationen, red.)

Jeg fik her oplyst, at fodermester Graf på "Katrinebjerg" havde haft megen omgang med de tyske soldater og havde fjernet meget fra pladsen. Resolut tog jeg to mand med mig, og allerede udenfor så vi, at der havde været tyskere, for der lå en fodfolksspade, og inde sad konen med en 2-års dreng, mens taburetter, stole og borde stod rundt omkring i stuerne. De fik besked på at bringe alt op på pladsen igen inden kl. 13.

Vi fik også at vide, at "Store Peter" havde mange ting fra pladsen, for her "holdt tyskerne til dag og nat". Gud fri mig vel, hvor så der ud i Peter Thomsens hus; det var for resten meget typisk for tyskerne at holde til sådan nogle steder. Her boede tyskertøsen Dorthea Thomsen, en feltmadras, rødhåret, fregnet og beskidt. I en seng i stuen lå moderen, der havde været gigtsvag i 10 år. De fik besked på at aflevere alt tysk materiel på pladsen inden kl. 13, for her var der radio, senge og madrasser, gryder og porcelæn.

Forhør

Da vi kom igen kl. 13, holdt jeg forhør over feltmadrassen. To af mine kammerater stod ved siden af "Gimmeret" med opplantet gevær og pistol og tog ladegreb, og alt så ud, som om afstraffelsen skulle finde sted med det samme ved skydning. Hun var også klar over, at hendes sidste time var kommet og bad ynkeligt for sit liv. Vi forsikrede hende, at hvis hun talt sandhed, ville det være en formildende omstændighed, så vi tre mænd fik serveret"hyggelige historier" om, hvad hun havde foretaget sig med de tyskere. Da vi forlod huset, var det så at sige tømt for inventar.

Så til fodermester Graf igen, som nu havde afleveret på pladsen, hvad han mente, der burde afleveres. Konen, der var alene hjemme, forhørte jeg, om de havde solgt æg og rationeringsmærker til tyskerne, men det var mig umuligt at få hende til at indrømme blot den mindste smule. Udenfor fik vi fat i hendes mand, og da jeg spurgte; hvornår begyndte du at sælge æg til tyskerne, busede han ud med det hele, og vi kunne køre med motorcykeldæk, lagener og linned, arbejdstøj o.s.v.

Lastbilen var fuld, da vi vendte hjem om eftermiddagen og aflagde rapport.

Bitterhed

Omkring 1. juni vendte jeg hjem til mit daglige arbejde, som i mellemtiden var blevet holdt igang af lærer Thøgersen fra Andelsskolen. Udrensningen fortsætter, men blot ikke som den skulle; de store forrædere lader man gå, medens man tager sig af de små i stedet. Udrensningen skulle ligeledes have været ført til tops, som man så kønt siger, men det tager tid. Hvorfor skal regeringen ikke stå til ansvar for de love, de udstedte under besættelsen, hvor de så kønt opfordrede befolkningen til at melde sig til "Frikorps Danmark". De sidder ganske ugenert i rigsdagen endnu og mener, at de er ganske uden skyld. Nej, det er ganske som Børge Nielsen sagde, da jeg spurgte ham, om han ville være med i det illegale arbejde: ja, jeg ved ikke rigtig, jeg tror vi bliver snydt, når det er ovre! Han gik med, men ofrede livet, og vi blev snydt.

Frihedskæmpere foran Strib skole d. 5. maj 1945. Fra venstre ses Bent Vejlby, Vejlbyskov, Ejnar Rasmussen, Vejlbyskov, Gunnar Jørgensen, Stutterigaarden, Carl Møller Rand, Vejlbyskov,Karl Jensen, Vejlby, Johannes Jensen, Vejlby, tømrer Jørgensen, Strib, Erik Svendsen, Strib, Vagner Rehr, Strib og Knud Ehlers Olsen Andersen, Strib.
(Foto: Kaj Øelund, Middelfart.)

Foreningens arrangementer i 1995:

VEJLBY KVINDEEG!

Vi genplanter Kvindeegen i Vejlby i 80-året for de danske kvinders valgret i 1915. Det første træ blev fældet i 1956. Det sker den **5. juni 1995 kl. 11.00** ved Vejlby kirke. Dagens festligheder er under forberedelse, men dagspressen vil til den tid skrive nærmere om begivenheden.

Det koster mange penge-
derfor er private bidrag meget velkomne, tak!

24.april.

Aulby skole.
Biblioteket.
kl.19.30

Vejlby - Strib under anden verdenskrig.

I anledning af 50-året for Danmarks besættelse, vil Alfred Hestkær, som nok er en af vore bedst orienterede lokalhistorikere, fortælle om nogle af de mange hændelser, som skete i Vejlby - Strib under 2. verdenskrig. Han vil bl.a. komme ind på bombekastningerne ved Røjle mose, torpedostationen ved Nordstranden og Røjle klint, militære anlæg, modstandskampen, likvideringer, sprængninger på "Røjlegrisen" og meget andet.

Søndag den 3. september
Fredericia museum.
Jernbanegade 10
Fredericia
kl.14.00
Pris: 10 kr.

Fredericia Museum.

Vi inviterer hele familien til en søndagsudflugt til Fredericia museum. Først vil vi få en fælles instruktion om museet, og bagefter beser vi de mange bygninger med spændende genstande. Der vil blive mulighed for at købe kaffe.
Blandt indholdet kan nævnes: Krigsminder fra de 5 krige, genstande fra de mange religiøse samfunds kirker, danske mønter siden 1600 - årene, værksteder og laugsgenstande, soldaterkammer, tobakshus og landbrugsredskaber. Men der er meget mere.

13.november
Strib Idræts-efterskole.
Strandvejen 226
kl.19.30

Generalforsamling- og Politimyndigheden i det gamle Vejlby - Strib.

Efter generalforsamlingen vil Arne Schmidt Andersen fortælle om sognefogedens arbejde. Sognefogeden var datidens politimyndighed, og Arne Schmidt Andersens far var sognefoged i mange år og oplevede mange pudsige og spændende episoder, som hans søn vil genfortælle.
Da foreningen denne dag har 5 års fødselsdag, vil der blive gjort noget ekstra ud af aftenen.